

МЕТОДОЛОШКИ ОБЈАСНУВАЊА

1. Општи методолошки појаснувања за екстерните статистики

Екстерните статистики претставуваат сублимат од повеќе одделни статистички истражувања за прибирање, обработка и објавување податоци за состојбата и/или трансакциите со нерезиденти, и тоа: платен биланс, странски директни инвестиции, меѓународна инвестициска позиција, официјални девизни резерви, бруто надворешен долг и бруто надворешни побарувања.

Народната банка на Република Северна Македонија, со цел усогласување со меѓународните статистички стандарди и подготовка на меѓународно споредливи податоци, своите активности првенствено ги фокусира на усогласување со меѓународно пропишаните стандарди и примена на најновите прирачници од областа на платниот биланс, странските директни инвестиции, бруто надворешниот долг и побарувања, како и официјалните девизни резерви.

1.1. Усогласување со европските и меѓународните статистички стандарди

Усогласувањето на статистичките извештаи од екстерните статистики се врши преку примената на меѓународните упатства и нивното вградување во националната статистика.

Меѓународните упатства и ЕУ регулативи коишто се применуваат при прибирањето и обработката на податоците се следниве:

- Прирачникот за платен биланс и меѓународна инвестициска позиција (Balance of Payments and International Investment Position Manual, sixth edition (BPM6), 2009, IMF);
- Прирачникот на ММФ за меѓународни резерви и девизна ликвидност (International Reserves and Foreign Currency Liquidity: Guidelines for a Template, IMF 2013);
- Прирачникот за статистика на надворешниот долг (External Debt Statistics: Guide for Compilers and Users, IMF, 2013);
- Насоките на ОЕЦД за дефинициите за странските директни инвестиции, 4. издание, БД4 (OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment 4th edition BD4);
- Regulation (EC) No 184/2005 of the European Parliament and of the Council;
- Commission Regulation (EC) No 601/2006, implementing Regulation (EC) No 184/2005;
- Commission Implementing Regulation (EU) No 228/2014, amending Regulation (EC) No 601/2006;

Класификациите коишто се применуваат при прибирањето и обработката на податоците за овие истражувања се следниве:

- НКД - Национална класификација на дејности (компатибилна со NACE Rev. 2);
- Национална класификација на сектори (компатибилна со ESA 2010);
- Меѓународен стандард за класификација на земји и валути (ISO country and currency codes).

Националната законска регулатива, во која се дефинира содржината на податоците коишто се прибираат за потребите на екстерните статистики, е во согласност со Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник

на Република Македонија“ бр. 158/2010, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16) и Законот за девизно работење („Службен весник на Република Македонија“ бр. 34/2001, 49/2001, 103/2001, 54/2002, 51/2003, 81/2008, 24/2011, 135/2011, 188/13, 97/15, 153/15 и 23/16). Резидентноста на институционалните единици е утврдена со Законот за девизно работење, пришто физичките лица коишто привремено престојуваат во Република Македонија врз основа на важечка виза за престој, односно работна виза во траење од најмалку 6 месеци имаат третман на резиденти на Р.С.Македонија¹.

Извештајни единици се правни и физички лица коишто имаат економски трансакции со нерезиденти и коишто во зависност од видот на трансакциите со нерезиденти известуваат за своите побарувања и обврски од/кон нерезиденти врз основа на должнички инструменти, капитални вложувања во и од странство, побарувања и/или обврски од/кон нерезиденти врз основа на останати финансиски инструменти и сл. Известувањето е непосредно (директно од извештајните единици) и посредно (преку други институции коишто располагаат со информации за одреден вид трансакции со нерезиденти).

1.2. Политика на објавување и ревизија на податоците

1.2.1 Политика на објавување на податоците

Податоците за екстерните статистики се објавуваат со утврдена периодика и рокови дадени во календарот на објавување на податоците (расположлив на интернет-страницата на НБРСМ -

http://nbrm.mk/kalendar_na_objavuvanje_na_podatoci.nspj).

Методологиите за екстерните статистики, исто така, се објавени на интернет-страницата на НБРСМ.

1.2.2 Политика на ревизија на податоците

Ревизија на објавените податоци може да се врши во случаи на:

- добивање нови и/или коригирани информации и податоци од извештајните единици; или
- промени кај изворите на податоци или методологијата за составување на одделно статистичко истражување.

Во согласност со меѓународните препораки, за позначајните измени во податоците коишто произлегуваат од извршените ревизии се дава соодветно објаснување со фуснота или во рамки на соопштенијата за печат.

Ревизија на податоците во историската временска серија се врши почнувајќи од моментот на појавување на настанот што довел до измена на податоците, или доколку за тоа не постојат соодветни услови, за најдолг можен временски период наназад. Доколку настане измена во прикажувањето на податоците (објавување нов показател - сектор, инструмент и друго), историската временска серија се ревидира почнувајќи од

---

¹ Ваквото дефинирање на резидентноста на физичките лица и неговата примена во креирањето на статистичките податоци претставува исклучок од препораката наведена во меѓународните статистички стандарди каде како критериум за утврдување на резидентноста се користи престој или намера за престој во една земја во траење од една година или повеќе.

моментот на воведување на новиот показател, доколку за тоа постојат соодветни услови.

Официјални девизни резерви

Податоците се однесуваат на состојбата на девизните резерви и другите девизни средства на НБРСМ на определен датум.

Девизните средства се дефинираат како средства коишто ѝ се веднаш расположливи на монетарната власт и контролирани од монетарната власт, а служат за финансирање на платниот биланс преку интервенција на девизниот пазар со цел да се влијае врз девизниот курс и/или за други цели.

Девизните резерви, како средства со кои располагаат и се контролирани од страна на монетарните власти, се состојат од: монетарно злато, специјални права на влечење (SDR-Special Drawing Rights), резервна позиција кај ММФ и девизни резервни средства.

Одделните компоненти на девизните резерви се дефинирани целосно во согласност со методологијата на Меѓународниот монетарен фонд (Прирачник за платен биланс и меѓународна инвестициска позиција, шесто издание).

Состојбата на девизните резерви се пресметува по средниот курс на НБРСМ на денот за кој се објавуваат податоци.

Монетарно злато

Злато: Категоријата „монетарно злато“ го опфаќа златото со кое ракува НБРСМ, а коешто се состои од монетарно злато што се наоѓа во трезорот на НБРСМ, златни прачки, монетарно злато депонирано во странски банки и монетарно злато на пат.

Депозити во злато: Депозитите во злато го опфаќаат ороченото злато во странски банки на подолг временски период.

Девизни резервни средства

Депозити кај странски банки: Оваа категорија ги опфаќа девизните средства на тековни сметки кај странски банки и орочените девизни средства во странство.

Ефектива во трезорот: Ефективата во трезорот ја сочинуваат ефективните странски пари коишто се наоѓаат во трезорот на НБРСМ, странски чекови во девизи примени во благајната, чекови испратени за наплата во странство.

Хартии од вредност: Во оваа категорија влегуваат пласманите во должнички купонски и дисконтни хартии од вредност, издадени или гарантирани од странски држави, централни банки, мултилатерални развојни банки и меѓународни финансиски институции, како и пласманите во обврзници со обезбедување. Хартиите од вредност се искажуваат по пазарна вредност, со вклучување на износот на пресметаната камата.